

Jerzy Zysnarski

Nekrolog gorzowski za lata 2008–2009

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 17, 559-581

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nekrolog gorzowski za lata 2008–2009*

2008

Róża [Rozalia] ALEKSANDROWICZ, z d. **Aleksandrowicz**, kupiec, b. przewodnicząca gminy muzułmańskiej w Gorzowie, b. radna (* 1933, Horodyszczce, pow. Baranowicze, † 13 VIII 2008, Gorzów). Z pochodzenia Tatarka, córka Chalimy i Aleksandra Aleksandrowicza, sama poślubiła Bronisława Aleksandrowicza, ale z Tatarów krymskich. Z całą rodziną przebywała na zesłaniu, w III 1948 przybyła z Krzyża do Gorzowa, uczęszczała do Państwowego Gimnazjum Przemysłu Gastronomicznego, które ukończyła w 1951, w 1953–1959 pracowała w ZM „Gorzów”, następnie zajmowała się prywatną inicjatywą, w V 1971 w suterenie domu przy ul. Chrobrego 26 otworzyła pierwszą w mieście herbaciarnię „Pod Samowarem” (następnie była to kawiarenka „Malańka”, potem „U Róży”), posiadała też pawilon handlowy przy ul. Matejki, gdzie uruchomiła pierwszy w Gorzowie punkt kserografii barwnej, od 1994 – na emeryturze. Znana w mieście z aktywności społecznej, była działaczką SD, a ostatnio – Lubuskiej Unii Pracy, od 1971 należała do Zrzeszenia Prywatnego Handlu i Usług, była też członkiem Rady Naczelnej ZPHiU, założyła Fundację „Gorzowskie Zdrowie”, która zakupiła USG i 12 innych urządzeń medycznych, była członkiem Prezydium ZW PKPS i członkiem Komisji Odwoławczej przy Izbie Skarbowej. W l. 80. piastowała mandat radnej WRN, w 1990 została radną RM z listy SD (231 głosów), w 1994 stanęła na czele „Wspólnoty Samorządowej”, która przegrała wybory, ponownie wybrana w 1998 z listy SLD (345 głosów), natomiast w 1989, 1991 i 1993 bezskutecznie kandydowała do Senatu. Była też ostatnią przewodniczącą gminy muzułmańskiej, obejmującej także Piłę, Szczecin, Poznań i Wrocław. Pochowana w Warszawie na cmentarzu przy ul. Tatarskiej.

Marcin BALAK, b. wiceprezydent miasta, b. dyrektor PWiK, dawniej działacz młodzieżowy (* 26 X 1941, Baniłów/Baniłiw k. Czerniowców, Ukraina, wówczas Rumunia, † 17 III 2008, Gorzów), syn Franciszka (1892–1976) i Anieli (1903–1978). W 1960 r. ukończył LO w Kamiennej Górze, a 1975 – zaocznie – historię na WSP w Zielonej Górze. Pracę zawodową rozpoczął od „Stilonu”, gdzie w 1963–1967 pracował jako stażysta, mistrz produkcji i przewodniczący ZZ Związku Młodzieży Socjalistycznej [ZMS], następnie został pracownikiem aparatu młodzieżowego ZMS i Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej [FSZMP], w 1967–1973 był przewodniczącym Zarządu Miasta Powiatu ZMS, w 1973–1976 – komendantem wojewódzkim Ochotniczych Hufców Pracy [OHP] w Zielonej Górze, od 1975 or-

* Biogramy opracował Jerzy Zysnarski. Kilka zostało opracowanych przez Dariusza A. Rymara. Zostało to zaznaczone w tekście (red.).

ganizował KW OHP w Gorzowie, a w 1976 został komendantem wojewódzkim. 20 VII 1979 mianowany wiceprezydentem miasta, od 1984 był I zastępcą prezydenta, w 1988 przegrał wybory na prezydenta miasta i w 1989 odszedł z UM, 1 III 1989 objął stanowisko dyrektora generalnego w Przedsiębiorstwie Zagranicznym „Gemex”, które było pierwszym tego typu przedsięwzięciem w mieście, od 1992 był naczelnikiem wydziału w TUiA „Warta”, w 1996–1998 – I zastępcą prezesa zarządu TU „Fenix” w Katowicach, w 1998–1999 pracował w TU „Polonia” w Gorzowie, 12 V 1999 został prezesem zarządu i dyrektorem PWiK w Gorzowie, od końca 2006 – na emeryturze. Był członkiem SLD, w 1998 bezskutecznie kandydował do RM z listy tej partii. Odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Brązowym i Złotym Krzyżem Zasługi, medal „Za zasługi dla miasta Gorzowa”, odznaką „Za zasługi dla woj. gorzowskiego”, Złotym Krzyżem ZHP. Pochowany w grobie rodzinnym na cmentarzu komunalnym.

Bronisław BANASIK, ppłk, b. więzień KL Auschwitz (* 22 I 1926, † 2 IV 2008). Spoczywa w nowej alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Damian BORDOWICZ, b. piłkarz GKP (* 1983, † 30 VII 2008). W l. 2002–2006 grał z nr 10 jako napastnik w GKP, w sezonie 2002/03 zdobył 16 bramek, będąc najsukuczniejszym strzelcem drużyny. Później grał w „Spójni” Ośno Lubuskie, „Redzie” Trzebiatów i FC Kłodawa 13. Grając w barwach AZS WISZ Informatyk był też w 2004 jednym z najlepszych strzelców halowej ligi im. Hajdasza. Mieszkał w Kłodawie, pochowany 2 VIII 2008 na tamtejszym cmentarzu.

Jan BREJWO, mgr inż. arch., projektant (* 13 VII 1938, † 2 IV 2008), syn Józefa (1935–1991). Od 1968 był członkiem Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej przy Wydziale BUA. Spoczywa na cmentarzu komunalnym.

Edward CHMIEL, harcmistrz, nauczyciel, instruktor ZHP (* 25 I 1943, † 23 IV 2008). W 1966–1990 uczył w Zespole Szkół Mechanicznych. Jako działacz ZHP przez wiele lat pełnił funkcję komendanta stancji gorzowskich harcerzy w Bieszczadach, był kwatermistrzem gorzowskiego hufca ZHP, ostatnio – członek komisji rewizyjnej Komendy Hufca w Gorzowie i Chorągwi Lubuskiej. Odznaczony Złotym Krzyżem „Za zasługi dla ZHP” (2005). Spoczywa na cmentarzu komunalnym.

Helena CHODYKO, kupiec, pionierka miasta (* 7 XII 1920, Wilno, † 5 VI 2008, Gorzów), córka Antoniego i Marii. Pochodziła z Lidy, w Gorzowie od 17 X 1945, a 28 V 1946 otrzymała zezwolenie (karta nr 302) na handel na rynku. Spoczywa wraz z mężem Władysławem (1911–1978) na cmentarzu komunalnym.

Michał CHOMSKI, operator filmowy (* 12 VIII 1984, † 25 V 2008, Gorzów). Ukończył SP 8 i 11, VII LO (2003) i studia inżynierskie na WISZ (2007), podjął też studia z elektroniki i telekomunikacji na PSz. Pracował jako operator filmowy i montażysta Lubuskiej TVP w Gorzowie, zginął w wypadku motocyklowym.

Alicja CZUBAKOWSKA z d. **Jaroszewicz**, radca prawny (* 15 II 1935, † 10 IV 2008, Gorzów), córka Bronisława (1906–1991) i Jadwigi (1911–2001), żona Zdzisława Czubakowskiego, działacza polonijnego. W 1952 ukończyła Liceum Handlowe, następnie studia prawnicze, pracowała w Prezydium MRN i Urzędzie Miejskim, przed 1969 została kierownikiem Wydziału Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej PMRN. Później pracowała m.in. w „Gobexie”, a w 1990 utworzyła kancelarię radców prawnych „Gobex” s.c., A. Czubakowska i Spółka. Działała w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Zielonej Górze, w 2002 wyróżniona honorową odznaką „Zasłużony dla samorządu radców prawnych”. Pochowana w grobie rodziców na cmentarzu komunalnym.

Zygmunt DERECH, b. nauczyciel i instruktor ZHP (* 18 IV 1946, † 15 X 2008), ojciec Jakuba Derecha-Krzyckiego, b. posła. W 1972–1977 uczył w II LO. Jako działacz ZHP był m. in. komendantem obozu w Bieszczadach. Urna z prochami spoczywa w kolobarium na cmentarzu komunalnym.

Adela (Zofia) DUDA z d. **Rycaj**, autorka rodzinnej kroniki (* 23 III 1920, † 3 VI 2008, Gorzów), wdowa po mecenasie Pawle Dudzie (1917–1976), matka Jerzego, instruktora muzycznego i Barbary, tłumaczki. Pochodziła z Zamojszczyzny, od ok. 1982 zajmowała się działalnością śpiewaczą (chór katedralny, Uniwersytetu III Wieku, zespół „Wrzosa”), jako solistka występowała na „Kresowianach”. Zajmowała się spisywaniem wspomnień rodzinnych i dykteryjek, już w l. 40. otrzymała 3. nagrodę za wspomnienia w konkursie Polskiego Związku Zachodniego, jej *Kronika rodziny Dudów* została w 1999 wyróżniona w konkursie „Reader’s Digest”.

Aleksandra [Truda] ECKERSDORF-ZAWIEJSKA wł. **Gertruda (Małgorzata) Eckersdorf** z d. **Desselberger**, sekretarka pierwszego prezydenta miasta, „Mamcia” środowiska teatralnego (* 16 I 1910, Łódź, † 21 XI 2008, Gorzów), córka Edwarda Desselbergera (1888–1927), jednego z dyrektorów u Scheiblera i Elżbiety z d. Müller (1888–1972), która po wojnie przybrała nazwisko Pawłowska, sama nosiła nazwisko po mężu Jerzym Marianie Eckersdorfie (1904–1942), oficerze WP, który wrócił z gruźlicą z niem. niewoli, w 1946 pod presją zarządzeń polonizacyjnych zmieniła imię i nazwisko na Aleksandra Zawiejska (imię po dyrektorze Gąssowskim, nazwisko jest kalką językową), syn Andrzej wrócił w 1956 do nazwiska rodowego. Dzieciństwo spędziła w Łodzi i Sopocie, wychowywała się w środowisku niemiecko-polskim, posiadała polskie obywatelstwo, chodziła do niem. szkoły, maturę zdała w 1929 w Gdańsku, później ukończyła kursy buchalteryjne w Łodzi. Pracowała jako praktykantka, następnie sekretarka dyrektora w zakładach Scheiblera i Grohmana, w 1933–1935 była kierownikiem sklepu firmowego, w 1936–1942 – praktykantką-korespondentką, deklarantką celną i pomocą księgową w Compagnie Générale des Industries Textiles Allartm Rouseay et Co w Tomaszowie Mazowieckim. Następnie pracowała w firmie Continental, transportując wyroby z Łodzi do Tomaszowa, przemyciła do GG żywność i kosztowności, aresztowana spędziła pół roku w obozach w Radogoszczy i Kaliszu. W grudniu 1944 razem z szefem fabryki, swą matką i synem ewakuowała się w XII 1944 na zachód i zatrzymała się w Gorzowie, przeczekała

tu przejście frontu i w III 1945 została sekretarką pierwszego polskiego prezydenta miasta, zatrudniona oficjalnie od 4.04.1945 do 31 XII 1945 jako stenotypistka, od 29 VII 1946 do 30 VI 1951 była zast. kierownika Wydziału Ogólnego, a w 1947–1949 – także kierownikiem Biura Prezydialnego MRN. Od 1 V 1951 do 31 VII 1954 kierowała Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej–Hotele w Gorzowie. Po dłuższym leczeniu sanatoryjnym 10 I 1958 podjęła pracę w teatrze, zrazu jako kasjerka, a po powołaniu stałej sceny w 1960 została sekretarką dyrektora, w 1972 przeszła na emeryturę, wróciła do teatru w 1974 na prośbę dyr. Rozhina, za dyrektora Baniukiewicza prowadziła archiwum i kronikę teatru, w 1985 otrzymała pamiątkowy medal z okazji 40-lecia sceny polskiej, w 2000 obchodziła w teatrze 90. urodziny. Spoczywa z matką i ciotką na cmentarzu komunalnym. Jej wspomnienia zob. NRHA nr 16/2009, tam też literatura dot. A. Zawiejskiej.

Marcin JUREK, b. wójt Kłodawy (* 24 VIII 1951, Gorzów?, † 11 III 2008, tamże), syn Henryka (1926–1987) i Genowefy (1925–1987). Ukończył wydział mechaniczno-technologiczny Politechniki Poznańskiej (1975), po studiach pracował w „Zrembie”, awansując do stanowiska głównego mechanika, od kwietnia 1989 był zast. dyrektora w „Rembud-Zrembie” sp. z o.o. W VIII 1990 wygrał konkurs na stanowisko wójta Kłodawy, na stanowisku tym do 7 VII 1995, następnie na rencie. W 1998 został dyrektorem Wojewódzkiej Dyrekcji Dróg Miejskich, w 2000 kierował gorzowskim oddziałem Zarządu Dróg Wojewódzkich, ostatnio był kierownikiem Rejonu Dróg Wojewódzkich w Sulęcinie. Bezpartyjny, od 25 IX 1981 był etatowym przewodniczącym KZ NSZZ „Solidarność” w „Zrembie”. Spoczywa na cmentarzu komunalnym.

Andrzej KANIKOWSKI, lekarz med., chirurg onkolog (* ok. 1951, † 31 V 2008, Gorzów). Jest uważany za jednego z twórców gorzowskiej onkologii, był kierownikiem Wojewódzkiej Poradni Onkologicznej w Gorzowie, kierował też Lubuskim Programem Prewencji Pierwotnej Nowotworów. Mieszkał w Kłodawie, pochowany 5 VI 2008 na cmentarzu junikowskim w Poznaniu.

Antoni KANTECKI, nauczyciel, historyk oświaty (* 24 IV 1922, Rokosowo, † 30 III 2008, Gorzów), syn Mariana (1894–1944) i Marii (1896–1964). Od 1934 mieszkał w Wągrowcu, gdzie ukończył 6 klas szkoły powszechnej i 4 klasy gimnazjum, z małą maturą zgłosił się w VIII 1945 na półrocznym kurs dla kandydatów dla nauczycieli w Gnieźnie, pełne uprawnienia nauczycielskie uzyskał w 1946 w Rejonowej Komisji Kształcenia Nauczycieli Niewykwalfikowanych w Ośnie Lub., w 1951 ukończył Wyższy Kurs Nauczycielski w Kielcach, jeszcze w l. 50. podjął studia historyczne na UW, dyplom magisterski zdobył na WSNS w Warszawie, w 1970 ukończył podyplomowe studia w zakresie wychowania obywatelskiego na UAM. W czasie okupacji pracował w gospodarstwie niem. w Siedleczku pod Wągrowcem, 1 II 1946 został nauczycielem w dwuklasowej SP w Modliszewie k. Gniezna, od 1947 w Gorzowie, pracował w SP II stopnia w Nowinach Wielkich (1947–1950) i Witnicy (1950–1953), w 1952 został podinspektorem oświaty w Gorzowie, w 1960–1962 wykładał wychowanie obywatelskie w ZSE, w 1962–1982 był zast. dyrektora Technikum Gastronomicznego i Zespołu Szkół Gastronomicznych, ucząc jednocześnie historii, od 1982

na emeryturze. Działacz ZNP, od 1971 – członek Polskiego Towarzystwa Historycznego, członek założyciel Towarzystwa Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości, gdzie przez kilka lat piastował funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej. W 1949 brał udział w pracach teatru amatorskiego ZNP, gdzie wystąpił m.in. w sztukach „Niemcy” i „Grube ryby” (Henryk). Od 1980 gromadził dokumenty i pamiątki z przeszłości gorzowskiej oświaty dla przyszłego gorzowskiego muzeum oświatowego, tematykę tę podejmuje też w swej publicystyce, na łamach NRHA ukazało się: „Kursy repolonizacyjne” (1/1994), „Witold Karpyza – kronikarz ziemi wołkowyskiej” (2/1995), „50 lat państwowego szkolnictwa w Gorzowie” (3/1996), „Szkoły polskie w Afryce Wschodniej we wspomnieniach uczniów” (4/1997), „Tajne nauczanie na ziemiach polskich w latach 1939–1944 (wspomnienia gorzowskich nauczycieli) (5/1998), „Szkolnictwo polskie w Iranie w latach II wojny światowej” (10/2003), wydał też „W służbie oświaty: sylwetki nauczycieli pionierów” (WOM Gorzów 2002). Odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem KEN i Złotą Odznaką ZNP.

Marian KEMPA, kierownik USC (* 21 VII 1946, Sabinów, woj. łódzkie, † 13 VII 2008, Gorzów), syn Stanisława (1910–2000) i Zofii (1909–1998). Był absolwentem SN w Gorzowie (1966), w 1966–1970 uczył w SP nr 2 w Międzyrzeczu, następnie został kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Międzyrzeczu, w 1975 awansował do Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie, skąd nadzorował wszystkie USC w województwie. Od 1987 do końca życia był kierownikiem USC w Gorzowie, w czasie tych 21 lat udzielił ponad 1000 ślubów, ostatni 12 VII 2008. Był w przeszłości instruktorem ZHP, w 1994–2002 zasiadał w ZG Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego RP, był jednym z założycieli Europejskiego Stowarzyszenia Urzędników i Urzędników Stanu Cywilnego [EVS] (2000). Był także członkiem Rady Duszpasterskiej w parafii pw. Najświętszego Zbawiciela, liderem wspólnoty modlitewnej „Przyjaciele Paradyża”. Odznaczony Srebrnym i Brązowym Krzyżem Zasługi. Pochowany wraz z żoną Genowefą (1946–2004) w grobie rodzinnym na cmentarzu komunalnym.

Zenon KRYSZEK, b. prezes SM „Budowlani” (* 18 VI 1937, † 18 I 2008).

Zbigniew KUNIK, inżynier melioracji wodnych, organizator obrony przeciwpowodziowej w 1997 (* 7 VI 1943, † 3 IV 2008). Zawodowo pracował od 1964, najpierw w Rejonowym Przedsiębiorstwie Melioracyjnym, ok. 1975 został wicedyrektorem nowo utworzonego Wojewódzkiego Zarządu Inwestycji Rolniczych, następnie został naczelnym inżynierem RPM, przez rok był kierownikiem budowy w RPM, następnie wicedyrektorem, w międzyczasie zaprojektował i wybudował zakład produkcji pomocniczej w Świerkocinie. W 1987 został inspektorem nadzoru w WZIR, w 1990–1998 był zastępcą dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska UW, na tym stanowisku w 1997 kierował grupą roboczą Wojewódzkiego Komitetu Przeciwpowodziowego w Słubicach, jego zasługą była obrona wałów w tym mieście podczas wielkiej powodzi. W IV 1998 przeniesiony na st. inspektora Wydziału Rolnictwa i koordynatora działań w sprawie usuwania skutków powodzi. Pochowany na cmentarzu komunalnym.

Zbigniew KUROWSKI, mgr inż. arch., b. architekt miejski (* 22 III 1923, † 19 II 2008, Gorzów). Pochodził z Olsztyna, był współautorem miasteczka dożynkowego w Olsztynie w 1978. Przed 1984 został kierownikiem Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury UM i architektem miejskim w Gorzowie. Spoczywa w nowej alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Tadeusz LEŚNIEWSKI, harcmistrz PL, nauczyciel, b. komendant ZHP (* 1939, † 8 X 2008). W l. 60. uczył w Szkole Ćwiczeń LP. Od 16 XII 1973 do 2 XII 1975 był komendantem Hufca ZHP w Gorzowie, następnie komendantem Chorągwi Gorzowskiej, 7 XII 1979 przeszedł do pracy w aparacie PZPR. Ostatnio należał do Harcerskiego Kręgu Żeglarskiego przy KH ZHP. Spoczywa na cmentarzu komunalnym.

Władysław ŁUCZAJ, b. pływak i piłkarz (* 10 XI 1936, † 14 I 2008, Gorzów). W 1954–1965 był aktywnym zawodnikiem „Unii” i „Stilonu”, zrazu sekcji pływackiej, od 1957 – piłkarskiej, był członkiem drużyny piłkarskiej „Unii”, która w 1959 awansowała do II ligi. Spoczywa na cmentarzu komunalnym.

Halina MAJCHRZYCKA, nauczycielka wf (* 8 VII 1926, † 3 I 2008). Absolwentka WSWF w Poznaniu, w 1953–1982 pracowała w II LO.

Mieczysław MARSZALIK, ks. infułat, b. kanclerz Kurii, b. prefekt Niższego Seminarium Duchownego (* 26 II 1917, Kańczuga k. Przeworska, † 18 VII 2008, Stary Kisielin), syn naczelnika urzędu pocztowego. Ukończył Seminarium Duchowne we Lwowie i Wydział Teologiczny UJK, wyśw. 21 IX 1939 we Lwowie, w chwili śmierci był nestorem duchowieństwa diecezjalnego. Do VI 1941 był wikariuszem w parafii św. Elżbiety we Lwowie, następnie pracował w Kurii Arcybiskupiej, był ostatnim sekretarzem i kapelanem metropolity lwowskiego, abp. dr. Bolesława Twardowskiego (1864–1944). Od 1946 – w Szczecinie, gdzie od 1 IX 1946 kierował parafią Królowej Korony Polskiej, 16 IX 1948 mianowany został prokuratorem i prefektem NSD w Gorzowie, uczył tam też religii i dogmatyki, w VIII 1959 został referentem w Kurii Biskupiej, a 29 XI 1965 – członkiem Diecezjalnej Komisji Liturgicznej i Sztuki. Od 6 XII 1973 był dziekanem Kapituły Katedralnej, wikariuszem generalnym, a także kanclerzem kurii w Gorzowie i Zielonej Górze, ostatnio pozostawał kuratorem Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej, od 2005 mieszkał jako rezydent parafii w Starym Kisielinie pod Zieloną Górą. Przez wiele lat był osobistym sekretarzem, spowiednikiem i przyjacielem bp. Wilhelma Pluty, w 1963 otrzymał godność szambelana Ojca św., w 1972 został prałatem papieskim, a 10 XII 1984 wyróżniony godnością protonotariusza apostolskiego (infułat), w 2002 otrzymał nagrodę im. ks. dr. B. Domańskiego „za zaangażowanie dla Kościoła na ziemiach zachodnich”. Wg komunikatu Kurii, zm. o godz. 21.37, w godzinie śmierci Jana Pawła II, pochowany przy konkatedrze św. Jadwigi w Zielonej Górze.

Stanisław MIKOŁAJKO, b. dyrektor ZSZ (* 1931, † VII 2008, Gorzów). Pochodził z woj. krakowskiego, prawd. z Andrychowa, od 1952 w Gorzowie. był organizatorem i pierwszym przewodniczącym (1958–1962) koła SIMP przy ZM „Gorzów”, w 1962 został dyrektorem Zasadniczej Szkoły Zawodowej przy ZM „Gorzów”; w 1970 odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi.

Bogusława MIŚ, nauczycielka muzyki (* 30 IV 1940, † 31 VIII 2008, Gorzów), córka Franciszka (1906–1986) i Stanisławy (1909–1998). W 1955 ukończyła PSM w Gorzowie, następnie Liceum Muzyczne w Gdańsku, od 1964 uczyła gry na fortepianie w PSM i Szkole Muzycznej nr 1, od 1970 także w Społecznym Ognisku Artystycznym [SOA].

Eugeniusz PAUKSZTO, b. aktor gorzowski (* 1951, † IV 2008, Gorzów). Zadebiutował 8 XI 1973 kilkoma rolami w przedstawieniu „Ech, jabłuszko” na scenie Teatru im. Bogusławskiego w Kaliszu, od 1974 związany z teatrem gorzowskim z przerwami w 1990–1992 i 1996–1996, kiedy pracował w Teatrze Dramatycznym im. Jerzego Szaniawskiego w Płocku, także jako asystent reżysera. W Gorzowie zadebiutował trzema rolami w „Karabinach” (1974), zagrał m.in. Karborunda w „Igraszkach z diabłem” (1975), rolę tytułową w „Czupurku” (1978), Senatora w „Barbarze Radziwiłłównie” (1982), Maćka w „Szkole kobiet” (1982), Arenta w „Teatrze manekinów” (1992), Bionedalla w „Poskromieniu złościcy” (1998), ostatnią jego rolą był Witold w „Konradzie Wallendrodzie (1998). Opracował też muzycznie spektakl „Dwaj panowie B.” Mariana Hemara (1987), gdzie zagrał także Suflera.

Jerzy PĘDZIWIATR, lek. med., ginekolog i położnik (* 10 III 1923, † 27 III 2008), syn Józefa (1889–1957) i Anieli (1899–1944). Od l. 50. ordynator oddziału ginekologiczno-położniczego Szpitala Miejskiego, praktykował też prywatnie przy Chrobrego 9, zyskując bardzo dużą popularność w mieście.

Stanisław ROSOCHADZKI, b. dyrektor PKiEUWiM (* ok. 1932, † 9 V 2008, Gorzów); w 1955 ukończył Wydział Melioracji Wodnych SGGW; był dyrektorem Przedsiębiorstwa Konserwacji Eksploatacji Urządzeń Wodnych i Melioracji w Gorzowie.

Ryszard SAPKOWSKI, nauczyciel i rysownik (* 11 IV 1944, Grodno, † 13 II 2008, Gorzów). W 1963 ukończył LO nr 19 [II LO], następnie studiował na Wydziale Wychowania Plastycznego PWSSP w Poznaniu, ukończył też dwuletnie podyplomowe studium na ASP w Warszawie. Od 1968 związany był ze szkolnictwem jako metodyk i nauczyciel rysunku, w 1969–1972 był nauczycielem zajęć technicznych w II LO, ostatnio pracował w SN i IV LO, był także wykładowcą w Instytucie Nauczycielskim PWSZ, wychował wielu nauczycieli plastyki. Pierwsze kroki w malarstwie stawił pod okiem Jana Korcza, któremu towarzyszył w wyprawach plenerowych, sam zajmował się rysunkiem i fotografią artystyczną, swe prace pokazał na wystawie w 1994. W 1997 opracował stempel pocztowy z okazji 40-lecia parafii w Bierzwniku,

zilustrował książkę Janusza Rosia „Dublety przekorne” (Sylen, Gorzów 1990), zaprojektował też popiersie patrona IV LO Tadeusza Kotarbińskiego (2003). Był też redaktorem miesięcznika „Pokolenie” i „Gorzowskiego Biuletynu Oświatowego”. Odznaczony m.in. Medalem Komisji Narodowej.

Ryszard SONGIN, modelarz, konstruktor motolotni, muzyk (* 4 X 1928, † 20 IV 2008, Gorzów), był dziadkiem Marty Songin, stutysięcznej gorzowianki. Jako syn zawodowego żołnierza WP, został wywieziony w 1941 wraz z rodziną z Wilna do Altajskiego Kraju. Od 1946 w Polsce, służył w 25. pp, uczył się w technicznej szkole lotniczej w Boernerowie, w stopniu sierżanta służył w Dęblinie jako mechanik. Po demobilizacji w 1954 przyjechał do siostry w Gorzowie i osiadł tu na stałe ze swą rodziną; w 1958 ukończył Technikum Mechaniczne, a w 1971 studia na Politechnice Poznańskiej. Przez kilka lat pracował jako tokarz w „Stilonie”, następnie w biurze konstruktorskim „Stilonu”, w fabryce mebli w Skwierzynie i „Gozamecie”, gdzie w 1989 przeszedł na emeryturę. Niegdyś uprawiał sporty motorowodne, na emeryturze zajął się budową lotni i motolotni, był też jednym z pionierów orkiestry dętej „Stilonu”. pochowany w grobie żony Izabeli (1932–1986), na cmentarzu komunalnym.

Kazimierz STEMEROWICZ, mgr inż., b. kierownik Wydziału PMRN (* 17 X 1926, † 13 VIII 2008, Gorzów). 21 XII 1967 powołany na stanowisko kierownika Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury, od 1968 był członkiem Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej przy Wydziale BUA. Spoczywa w nowej alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Czesław STRABURZYŃSKI, kolejarz i esperantysta (* 8 VII 1910, Pleszew, † 13 XII 2008, Gorzów). Ukończył gimnazjum w Pleszewie, od 18. roku życia pracował na kolei, od 1945 w Gorzowie, odszedł na emeryturę jako st. dyspozytor ruchu pociągów. W l. 1956–1965 kierował sekcją kajakową koła PTTK „Kolejarz”. Pod koniec lat 50. zetknął się z j. esperanto, w 1959 został członkiem Polskiego Związku Esperantystów, razem z Władysławem Klimkiem (1927–2000) zorganizował 11 XI 1960 oddział PZE w Gorzowie i był jego pierwszym prezesem, na siedzibę organizacji przeznaczył pokój w swym mieszkaniu, gdzie zgromadził bibliotekę esperancką. Sam przetłumaczył na esperanto dramat Wyspiańskiego „Protesilos i Leodamia”, który w 1983 Ludwina Nowicka (1929–2005) wystawiła jako monodram „Leodamia”, wystawiony ponownie w 2004 przez teatr „Przystanek 101”. W wieku 94 lat na międzynarodowym przeglądzie kultury esperanckiej „Arkones” w Poznaniu recytował po esperancku X księgę „Pana Tadeusza”. Spoczywa obok żony Anieli (1916–2004) na cmentarzu komunalnym.

Bonifacy SUCHECKI, nauczyciel (* 18 IV 1931, † 17 VIII 2008, Gorzów). W 1951 ukończył Gimnazjum i Liceum A. Asnyka w Kaliszu. W 1954–1990 uczył fizyki w II LO, następnie w Katolickim Liceum św. Tomasza z Akwinu. Spoczywa w nowej alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Kazimierz TUMIŁOWICZ, sybirak, działacz spółdzielczy (* 6 III 1932, Kaczanowszczyzna nad Niemnem, † 20 IV 2008, Gorzów), syn Władysławy i Wincentego, kombatanta wojny bolszewickiej, osadnika wojskowego i wójta gminy Nowy Świerzyń, rodzice wysiedleni 10 II 1940 do Jawiengo k. Woźegdy, pod koniec wojny pracowali w domu dziecka, z którym w IV 1946 repatriowali się do Zbąszynia, następnie mieszkali w Zielonej Górze. Od 1950 pracował w spółdzielczości w Zielonej Górze, kończąc zaocznie studia ekonomiczne, od 1965 w Gorzowie, gdzie został prezesem Powiatowego Związku Gminnych Spółdzielni [PZGS], po 1975 był wiceprezesem Wojewódzkiego Związku Spółdzielni Rolniczych [WZSR]. W 1988 należał do inicjatorów Związku Sybiraków, w 2000–2006 przewodniczył kołu miejskiemu, od 1998 zasiadał w Głównej Komisji Rewizyjnej, zrazu jako wiceprzewodniczący, następnie przewodniczący. Odznaczony m. in. Krzyżem Kawalerskim, a w 2007 – Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Pochowany w nowej alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

2009

Edmund BARAN, działacz gospodarki komunalnej w Gorzowie (* 16 I 1935, † 16 II 2009, Gorzów). Studiował w Warszawie, od ok. 1957 mieszkał w Gorzowie, w 1958–1990 zajmował wiele stanowisk kierowniczych w gospodarce komunalnej, był m.in. kierownikiem Wydziału GKIM PMRN, odwołany 15 VI 1966, w 1971–1975 piastował stanowisko dyrektora MPEC, następnie był zast. dyrektora Zjednoczenia Gospodarki Komunalnej, w 1982 awansował na dyrektora nowo utworzonego Wydziału Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej UW, na tym stanowisku prawd. do 1990. Spoczywa w alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Józef BOCHEN, nauczyciel, działacz SD, b. radny (* 19 III 1931, † 10 II 2009, Gorzów). W 1955–1971 uczył w Zasadniczej Szkole Zawodowej im. Karola Świerczewskiego. Był działaczem Stronnictwa Demokratycznego, w l. 70. – przewodniczącym MK SD, ostatnio sekretarzem Lubuskiej Rady Regionalnej SD. Pochowany 13 II 2009 na cmentarzu komunalnym w grobie matki Wiktorii (1897–1979).

Halina BAKŁAN, nauczycielka w Zespole Szkół Medycznych i Medycznym Studium Zawodowym w Gorzowie (* 14 IV 1946, † 17 I 2009, Gorzów). Spoczywa w nowej alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Czesław BANASZKIEWICZ, przedsiębiorca (* 1942, † 12 XI 2009, Gorzów). Ukończył Liceum Techniczne w Gorzowie, dyplom mistrzowski zrobił w prywatnym warsztacie chłodniczym, przez 2 lata szkolił się w Niemczech. Sam przez rok uczył zawodu w Liceum Technicznym, następnie pracował w „Argedzie”, gdzie zajmował się naprawą lodówek, w 1967 założył własną firmę, znaną później jako „Elektromechanika Chłodnicza Eksport-Import”, którą w l. 90. wprowadził na światowe rynki, montował m.in. urządzenia chłodnicze w gorzowskich supermarketach, zaś na Mię-

dzynarodowych Targach Pogranicza w 1997 otrzymał tytuł „Lidera Przedsiębiorczości '96”. Posiadał trzy patenty na schładzanie napojów gazowanych (1997). Był m. in. prezesem koła PZŁ, uprawiał też strzelectwo śrutowe, w młodości był także kierowcą rajdowym.

Kazimierz BORUS, krawiec męski, pionier miasta (* 13 IX 1917, † 28 III 2009, Gorzów). Od 1945 mieszkał przy Mieszka I 5, w 1973–1981 zasiadał w sądzie cechowym. Pochowany na cmentarzu komunalnym obok żony Danuty (1926–1988).

Roman CHOLEWIŃSKI, dr, nauczyciel, burmistrz Drezdenka (* 8 X 1947, Krzyż, † 16 IX 2009, Drezdenko?). Ukończył wydział historyczny SN w Gorzowie, Wydział Filologii Polskiej na WSP w Zielonej Górze, doktoryzował się w Katedrze Kultury ANS w Warszawie, w 1967–1979 uczył w SP w Wielowsi, Grotowie i Zespole Szkół w Drezdenku, był też gminnym dyrektorem szkół w Zwierzynie, w 1979–1989 pełnił funkcję I sekretarza KMiG PZPR w Drezdenku, w 1989 został dyrektorem SP w Grotowie, od 1996 był wiceburmistrzem Drezdenka, a od 1998 – burmistrzem, w 2003 został także przewodniczącym Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina” i prezydentem euroregionu. Ostatnio pozostawał wiceprzewodniczącym stowarzyszenia. Był też działaczem sportowym, wykładał w oddziale zamiejscowym Politechniki Koszalińskiej w Drezdenku. Pochowany w Drezdenku.

Józef CIELEŃ, żeglarz, płetwonurek i podróżnik (* 10 II 1941, Lwów, † 18 XII 2009, Gorzów). Po wojnie zamieszkał z rodzicami w Opolu, od 1967 – w Gorzowie, gdzie mieszkał z przerwami do końca życia, pracował m. in. w Zakładach Mięśnych, PIH i Urzędzie Wojewódzkim; był współtwórcą gorzowskiego środowiska płetwonurków i wodniaków, założył m.in. Klub Płetwonurków „Marlin”, jako płetwonurek i żeglarz brał udział w 20 wyprawach, nurkował m.in. w Grecji, Tunezji, Maroku, Senegalii i Kenii, żeglował do Norwegii, Danii, Szwecji, Anglii i na Wyspy Kanaryjskie. Prochy jego spoczęły w grobie matki na cmentarzu w Opolu.

Jerzy ĆWIKŁA, nauczyciel, trener pływacki (* 1947, † 20 II 2009). W 1975 ukończył studia magisterskie na AWF w Gorzowie, następnie pracował w SP nr 4, jednocześnie był trenerem sekcji pływackiej KS „Stilon”, w 1982 podjął pracę w nowo otwartej SP nr 13, w 1993 uczył w SP 17, ostatnio – w Zespole Szkół Sportowych. 12 jego wychowanków trafiło do kadry narodowej, jego zawodnicy ustanowili 19 rekordów Polski, zdobyli 128 medali MP, a także 329 medali na imprezach międzynarodowych i zagranicznych. Był też działaczem i instruktorem WOPR. Zginął w wypadku samochodowym pod Pyrzycami, pochowany 25 II 2009 w Łobzie.

Franciszek DUDZIK, b. dyrektor „Gozametu” (* 17 XI 1935, † 4 II 2009, Gorzów), mąż Janiny (1924–2005), znanej działaczki społecznej, radnej MRN. Oboje przybyli w l. 60. ze Skwierzyny, 8 IV 1968 został dyrektorem „Gozametu”, na tym stanowisku jeszcze w 1979. Do 1981 pełnił funkcję przewodniczącego MK FJN. Odznaczony m.in. Złotym, Srebrnym i Brązowym Krzyżem Zasługi (1973), Medalem 30-lecia PRL (1974), odznaką „Za zasługi w rozwoju woj. zielonogórskiego” (1975).

Aleksander DZILNE, b. prezes KS „Stal”, pionier miasta (* 13 VI 1919, Bobrujsk, Białoruś, † 13 I 2009), jego ojciec był pochodzenia łotewskiego, matka z d. Skuratowicz, pochodziła z Białorusi. 23 V 1939 ukończył gimnazjum i liceum w Kobryniu. W Gorzowie od 15 VII 1945, podjął pracę w Elektrowni, gdzie w 1948 awansował z kierownika działu na zast. dyrektora, 7 IV 1953 został przeniesiony na stanowisko zast. dyrektora ds. administracyjno-handlowych Zakładów Mechanicznych „Gorzów”, gdzie pracował do emerytury; 4 I 1946 wstąpił do PPS, w XII 1948 został wytypowany na sekretarza Komitetu Dzielnicowego PZPR „Zachód”, był też założycielem i sekretarzem ZZ Energetyków. Przed wojną uprawiał hokej na lodzie, siatkówkę i koszykówkę, był też instruktorem ZHP, w l. 50. objął funkcję wiceprzewodniczącego zakładowego koła sportowego, następnie został wiceprezesem klubu, a w 1967–1972 – był prezesem zarządu KS „Stal”. Stał na czele społecznego komitetu budowy stadionu żużlowego przy ul. Śląskiej, który został oddany w VII 1951. Odznaczony m. in. Krzyżem Kawalerskim OOP, złotą odznaką „Zasłużonego działacza kultury fizycznej”, odznaką honorową „Za szczególne zasługi w rozwoju społeczno-gospodarczym i kulturalnym miasta Gorzowa”, a także odznaczeniami związkowymi i zakładowymi. Ostatnio przebywał w Przeźmierowie k. Poznania pod opieką syna Andrzeja i jego rodziny. Spoczywa wraz żoną Janiną (1922–2000) na cmentarzu komunalnym w Gorzowie.

Zygmunt FALKOWSKI, drukarz, b. działacz NSZZ „Solidarność”, internowany (* 31 VII 1942 Kościerzyna – † 17 XII 2009 Gorzów). Absolwent LO w Złotowie (1960). Drukacz w Zakładzie Opakowań Drukowanych w Złotowie (1961–1969 – w tym służba wojskowa). Następnie pracownik Szczecińskich Zakładów Graficznych w Szczecinie (1970–73). W grudniu 1970 roku uczestniczył w strajku w swoim zakładzie pracy. Następnie pracował Szczec. Zakł. Graf. – drukarnia w Gorzowie – w dziale fleksograficznym (1973–1992 i 1995–1997) oraz w drukarni w Poznaniu (1992–1995). W sierpniu 1980 roku zbierał w zakładzie podpisy poparcia postulatów strajkowych ze Szczecina. Przewodniczący ZKZ NSZZ „S” w swoim zakładzie (IX 1980 – I 1981), oddelegowany do pracy w Międzyzakładowym Komitecie Założycielskim. Następnie wiceprzewodniczący Krajowej Komisji Porozumiewawczej Pracowników Poligrafii NSZZ „Solidarność” (XII 1980 – 13 XII 1981). Z uwagi na tę funkcję nie wszedł do Komisji Zakładowej NSZZ „S”. Internowany 14 XII 1981 – 23 XII 1982 w Wawrowie (do 7 I), Głogowie (do 30 VII), Grodkowie (do 10 XII) i Nysie, skąd zwolniony 23 XII 1982 – był jednym z najdłużej internowanych w kraju. Jeden z zatrzymanych przez SB 15 IV 1983. Członek jawnej Rady Regionu NSZZ „S” (od 12 I 1988). Inwigilowany przez Wydział V SB w ramach kwestionariusza ewidencyjnego „Lider” (17 V 1982 lub 16 III 1983 do 22 XII 1986), a następnie przez Wydz. III SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania „Faryzeusze” (12 VIII 1988 – 22 IX 1989) (opracował: D. A. Rymar).

Marian Kazimierz FIRSZT, b. starosta gorzowski (* 1931, Dębowiec k. Jasła, † 17 VI 2009, Turcja), syn muzyka i urzędnika miejskiego, który zginął w obozie hitlerowskim. Dzieciństwo spędził w Sołotwinie k. Stanisławowa, okupację w Generalnej Guberni, po wojnie w Nowej Soli, gdzie zdobył zawód stolarza, ukończył też Oficer-

ską Szkołę Wojsk Inżynieryjnych we Wrocławiu, a w l. 60. – ekonomię na WSNS w Warszawie. Pracę zawodową rozpoczął w 1947 jako referent, 2 lata pracował w wojsku, po przejściu do cywila zajmował różne stanowiska kierownicze w gospodarce, był m.in. dyrektorem Przedsiębiorstwa Produkcji Pomocniczej w Zielonej Górze, w 1984 został dyrektorem PGK w Kostrzynie, w 1994 – burmistrzem miasta, a w 1999–2002 był pierwszym starostą gorzowskim, z funkcji tej zrezygnował po wygraniu wyborów do Sejmiku Lubuskiego. W l. 1953-1990 był członkiem PZPR, od 1994 – SdRP i SLD, ostatnio prezesował Miejskiemu Stowarzyszeniu Rozwoju Kostrzyna nad Odrą „Przyszłość”. Odznaczony m.in. Krzyżem Oficerskim OOP (2000). Zm. podczas wycieczki do Turcji, pochowany 6 VII 2009 w Kostrzynie.

Kazimierz FURMAN, poeta (* 20 V 1949, Jędrzejewo k. Piły, † 14 X 2009, Gorzów). W Gorzowie mieszkał od dzieciństwa, przez kilka lat też w Santocznie. Jako poeta uważał się za ucznia Z. Morawskiego, szybko jednak wypracował własny styl i język, jednym ze stałych motywów jego twórczości była kobiecość zawarta w figurach matki, żony, kochanki i dziwki, innym motywem była samotność i wyobcowanie. Zadebiutował w 1974 wierszem na łamach „Nadodrza”, swoje wiersze i opowiadania publikował też na łamach rozlicznych czasopism, w 1976 ukazał się jego pierwszy tomik „Powrót do osłupienia”, opublikował też „Kształcenie pamięci (1980), „Drzewo grzechu” (1989), „Kalendarz polski” (1993), „Doświadczenia obecności” (1993, 1997), „Wiersze” (1995), „I jeszcze nic nie wiem” (1998), „Odmienne stany obecności” (1998) „Autoportret z drugiej ręki” („Selbsporträt aus Zweiter Hand”) (Gorzów 1999) w przekładzie Karin Wolff, która przetłumaczyła też inne z jego utwory, jak „Drzewo grzechu plus” (2000), „Brzemień” (2009). W 1996 stał się bohaterem wystawy „Kazimierz Furman w fotografii Zenona Kmiecika”, w katalogu do wystawy opublikowano jego wiersze. Brał udział w licznych konkursach literackich, przez kilka lat utrzymywał się głównie z takich dochodów, był dwukrotnie laureatem nagrody kulturalnej Prezydenta Gorzowa (1996, 2009), ostatnią odebrał tuż przed śmiercią za „Brzemień”, w 1996 otrzymał też nagrodę kulturalną Wojewody Gorzowskiego, w 1998 został laureatem Lubuskiego Wawrzynu Literackiego za „Odmienne stany obecności”. W 1976 został pierwszym przewodniczącym reaktywowanego Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy, od 2004 był członkiem ZLP.

Stanisław GAJDA, technik mechanik w Zakładach Mechanicznych „Gorzów”, skazany za organizację strajku po wprowadzeniu stanu wojennego (* 6 XI 1934 Horodnica pow. Kopyczyńce, woj. lwowskie – † 21 X 2009 Gorzów). Absolwent Technikum Mechanicznego w Gorzowie (1965) – technik mechanik. Praca: Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Jarosławiu (1 V 1954 – 30 IX 1958) – kontraktowy inspektor; „Stilon” (21 XI 1958 – 30 X 1962); Zakłady Energetyczne Gorzów – elektromonter (1 XI 1962 – 22 III 1963); „Stilon” (28 III 1963 – 31 III 1965) – ślusarz; Zakłady Mechaniczne „Gorzów” (1 I 1966 – 5 I 1982); „Społem” (16 V 1983 – 31 XII 1984) – specjalista ds. technicznych; Spółdzielnia Pracy Transportowo-Usługowa „Akord” (1 I – 28 II 1985) – główny mechanik; Zakłady Energetyczne w Gorzowie (1 III 1985 – 30 IV 1989); WPPZM „PZZ” (1 V 1989 – 31 V 1990) – specjalista ds. inwestycji;

Auto-Moto sp. z o.o. (1 VI 1990 – 30 VI 1991); „Piast” sp. z o.o. (1 VII 1991 – 31 XII 1992) – dyrektor; bezrobotny (11 I 1993 – 31 I 1993). Za organizowanie strajku w swoim zakładzie pracy po wprowadzeniu stanu wojennego 5 I 1982 skazany przez Sąd Wojewódzki w Gorzowie na karę 3 lat pozbawienia wolności i 2 lat pozbawienia praw publicznych. 8 I 1982 zwolniony z pracy. Wyrok odbywał w więzieniach: Międzyrzecz, Wronki, Sieradz, Kalisz, Wrocław. Ułaskawiony przez RP 28 III 1983. Zwolniony z więzienia 7 IV 1983. 28 IV 1983 dyrekcja Zakładów Mechanicznych odmówiła na piśmie przyjęcia go z powrotem do pracy. Odznaczony Krzyżem Kawalerskim OOP 30 VIII 2009 w Szczecinie. (oprac. D. A. Rymar)

Stanisław GAŁECKI, wł. **Gała**, także **Gała-Gałecki**, emerytowany aktor gorzowski (* 21 X 1929, † 19 I 2009, Gorzów), mąż Teresy Lisowskiej; jako amator został w 1954 odkryty przez dyrektora Chronickiego z Teatru Młodego Widza we Wrocławiu, od 1956 pracował w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu, następnie w Teatrze Bałtyckim w Koszalinie, w 1958-1960 – w Lubuskim Teatrze w Zielonej Górze, po kilka lat przebywał w Teatrze Rozmaitości we Wrocławiu, Teatrze im. Bogusławskiego w Kaliszu, w Teatrze Ziemi Opolskiej, w 1975-1976 grał na Scenie Polskiej w czeskim Cieszynie, przez jeden sezon ponownie w Kaliszu, od 1977 w Zielonej Górze, skąd w 1979 przyjechał po raz pierwszy do Gorzowa, gdzie przepracował 6 lat. W 1986 przeniósł się do Teatru Dramatycznego w Wałbrzychu, skąd w 1988 wrócił do Gorzowa, w 1991 krótko w Wałbrzychu, w 1992–1995 ponownie na etacie w gorzowskim teatrze, następnie na emeryturze. W Gorzowie zagrał m. in. Olesia w „Czapie” (1983), Polophonusa w „Procesie o cień osła” (1980), dwie role w „Procedurze” (1980), Profesora w „Chłopcach” (1981), Bohatera w „Kartotece” (1983), Tomasa de Torquemadę w „Ciemności kryją ziemię” (1983), Antenora w „Odprawie posłów greckich” (1984), Rejenta w „Zemście” (1991), Eugeniusza w „Tangu” (1993), Ojca w „Ósmym dniu tygodnia” (1994). Pochowany na cmentarzu komunalnym.

Kazimierz GORLACH, działacz NSZZ „S” z Barlinka, internowany (* 4 VIII 1946 Łañcut – † IX 2009), pochowany w Barlinku 19 IX 2009. Absolwent Państwowej Szkoły Technicznej w Rzeszowie (1969), geodeta. Pracował w: Państwowe Przedsiębiorstwo Fotogrametrii Wydz. Zamiejscowy w Rzeszowie – topograf (3 VIII 1968 – 31 X 1971); geodeta Powiat. Biuro Geodezji i Urządzeń Rolnych (15 XI 1971 – 18 VII 1975); Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych Rejonowy Oddział w Myśliborzu (19 VII 1975 – 31 X 1977 i 16-30 IX 1978); PBRol Barlinek – specjalista ds. pomiarów geodezyjnych w PBRol Barlinek (19 XII 1977 – 15 IX 1978 i 1 X 1978 – 31 I 1983); palacz w BPPD (8 II 1983 – 30 VI 1985); palacz w Spółdzielni Pracy Usług Pralniczych w Barlinku (1 VII 1985 – 15 III 1988); zast. kierownika biura Cech Rzemiosł Różnych w Barlinku (6 III 1988 – 31 VIII 1990); inspektor ds. przygotowania produkcji PBRol Barlinek (30 III – 31 X 1995). Działacz NSZZ „S”, internowany 13-23 XII 1981. (oprac. D. A. Rymar).

Stanisław GORSKI, b. dyrektor MPRB (* 22 XI 1918, Wilno, † 13 II 2009, Gorzów), syn Wilhelma i Anny, mąż Edmundy Zjawińskiej-Gorskiej (1921–1995), pionierki

miasta i b. kierowniczką „Ars Christiany”, ojciec Szymona, stomatologa. W Gorzowie od 1947, w 1949 był współorganizatorem Miejskiego Przedsiębiorstwa Budowlanego, od 1959 – dyrektorem Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego [MPRB]. Spoczywa obok żony na cmentarzu komunalnym.

Maria (Janina) GÓRNA, pedagog, b. dyrektor WPWZ, działaczka społeczna (* 27 VIII 1938, † 7 IX 2009, Gorzów). Ukończyła m.in. Wydział Pedagogiczny UAM, po studiach uczyła w SP w Żukowicach, następnie pracowała w Wydziale Oświaty w Głogowie, od 1971 kierowała Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Lubsku, w 1975 zorganizowała Wojewódzką Poradnię Wychowawczo-Zawodową w Gorzowie (od 1991 – Wojewódzka Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, od 1995 – Zespół Poradni Specjalistycznych), przez ostatnie 10 lat pracy zawodowej pracowała w Gorzowskim Centrum Pomocy Rodzinie. Była działaczem Towarzystwa Walki z Kalectwem, przez ponad 20 lat – prezesem gorzowskiego oddziału TWK, przez 2 kadencje zasiadała w Zarządzie Głównym, na XI zjeździe wybrana na wiceprzewodniczącą Głównego Sądu Koleżeńskiego, reprezentowała też towarzystwo w Lubuskim Sejmiku Osób Niepełnosprawnych i w 1999 została wiceprzewodniczącą oddziału w Gorzowie. Działała też w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci, Lubuskim Stowarzyszeniu Pomocy Szkole, w fundacjach „Pomoc dla zdolnego ucznia”, „Contra Crimen”. W 2002 uznana została Społecznikiem Roku, rok później laureatką X plebiscytu TVP w Poznaniu na „Człowieka Roku 2003”. Pochowana na cmentarzu komunalnym.

Leonard GURYŃ, technik kreslarz, kombatant i pionier miasta, przedsiębiorca budowlany (* 17 X 1921, Zarój, pow. Nowogródek, † 5 IX 2009, Gorzów), syn Ignacego i Zofii Pawłowskiej. W 1935 ukończył 7-klasową szkołę w Nowojelni, a w 1937 – Zawodową Szkołę Mechaniczną w Lidzie, 1 IX 1937 wstąpił do zawodowej szkoły wojskowej dla małoletnich w Koninie, a 1 IX 1938 przeniesiony został do Centrum Wyszukolenia Saperów w Modlinie, w 1939 walczył w jednostkach gen. Kleeberga w okolicy Świdnika, ranny 15 X 1939 wrócił do domu, pracował następnie w budownictwie i na kolei, 2 IV 1942 został zaprzysiężony jako żołnierz AK, w 1943 awansowany na plutonowego, przypadkowo aresztowany rozchorował się w więzieniu, z tego powodu w 1944 został zwolniony ze służby w WP. Od 20 VIII 1944 do 30 IV 1945 pracował jako naczelnik zaopatrzenia i kierownik robót w białoruskim przedsiębiorstwie przemysłowo-terenowym w Zelwie, następnie repatriował się z Niemna do Ciechanowca, stamtąd do Białegostoku i Kutna. Od V 1945 mieszkał w Gorzowie, do 15 VIII 1945 pracował jako milicjant w Komisariacie Wodnym, następnie w Zarządzie Miasta jako referent techniczny, od 15 XI 1946 był kasjerem a następnie majstrem technicznym przy odbudowie Nowej Elektrowni, 15 X 1949 został przeniesiony do Przedsiębiorstwa Budowy Miasta i Osiedli, gdzie kierował rozbudową fabryki jedwabiu w „Stilonie”, w 1955–1954 pracował w Szczecińskim Przedsiębiorstwie Budowlanym jako kierownik robót przy odbudowie ZPJ w Świerczowie, w 1956–1957 jako dyspozytor w Przedsiębiorstwie Budownictwa Terenowego w Gorzowie, zwolniony 30 VI 1957 dyscyplinarnie za organizowanie protestu,

1 IX 1957 uruchomił własny rzemieślniczy zakład budowlany, który prowadził do 1995. Członek PPS, a w 1948–1957 PZPR, od 1976 – SD, był też członkiem OMTUR [= Organizacja Młodzieżowa Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych, faktycznie młodzieżówka PPS], był II sekretarzem KP OMTUR. Jako działacz sportowy zajmował się m.in. odbudową stadionów. W 1968–1974 był członkiem zarządu Cechu Rzemiosł Różnych, w 1974–1977 zasiadał w sądzie cechowym, wyróżniony godnością członka honorowego CRR. Był też współorganizatorem lubuskiego okręgu Światowego Związku b. Żołnierzy AK. Odznaczony m. in. medalem „Za zasługi w wojnie obronnej 1939”, Krzyżem Partyzanckim i Krzyżem AK, odznaką „Za zasługi dla woj. gorzowskiego”, odznaką honorową m. Gorzowa, w 2004 awansowany do stopnia porucznika.

Janusz HRYBACZ, ps. „Grom”, „Jur”, „Sędzia”, „Zawisza”, nauczyciel, kombatant, pionier miasta, kolekcjoner wilnianów (* 20 V 1925, Wilno, † 4 IV 2009, Gorzów), syn Jana (1902–1976), zawodowego oficera i Zofii (1896–1983), brat Jerzego Hrybacza, nauczyciela i wykładowcy, b. radnego i posła, ojciec Jerzego Stanisława, b. radnego i Zofii, właścicielki księgarni. W 1938 rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie, kontynuował ją w Gimnazjum (Liceum) Handlowym w Gorzowie, w 1947 został pierwszym sztandarowym szkoły, po maturze studiował w Szczecinie na Akademii Handlowej/WSE w Poznaniu (1949–1952). W 1941 podjął naukę i pracę zarobkową w warsztatach samochodowych Juchniewiczów, w 1943 jako były harcerz 3. Drużyny Harcerzy im. ks. Witolda nawiązał kontakt z tajną organizacją harcerską, 15 V 1944 wstąpił do Oddziału Rozpoznawczego Komendanta Okręgu (OR KO) pod dow. por. Władysława Kitowskiego, brał udział w akcjach bojowych łącznie z operacją „Ostra Brama”, 4 VII 1944 awansowany na stopień st. ułana, 19 VII – rozbrojony i osadzony w Miednikach, następnie wywieziony do Kaługi, a po odmowie złożenia sowieckiej przysięgi skierowany do pracy przy wyrębie lasów podmoskiewskich, w I 1946 z całym transportem wileńskich akowców wrócił do Polski i osiedlił się w Gorzowie, gdzie przebywała już rodzina wysiedlona z Wilna. 1 II 1946 podjął pracę w Państwowym Urzędzie Repatriacyjnym w Gorzowie jako rejestrator w punkcie etapowym, 1 I 1947 został sekretarzem w biurze Zrzeszenia Kupców Polskich, jako absolwent WSE otrzymał 1 IV 1952 nakaz pracy w Technikum Finansowym (obecnie ZSE) w Gorzowie, gdzie do 1975 uczył ekonomiki (w 1970 zorganizował nowoczesną pracownię ekonomiki i organizacji przedsiębiorstw z urządzeniem elektrycznym do przeprowadzania testów i nauczania programowanego), od 1 VII 1975 był wizytatorem szkół średnich w Kuratorium Oświaty i Wychowania w Gorzowie, od 1987 – na emeryturze, jako emeryt wykładał jeszcze w 1987–1990 przedmioty zawodowe w ZSG. Jako przedwojenny harcerz, w 1956 sygnował apel gorzowskich instruktorów do KC PZPR o przywrócenie tradycji skautowych w harcerstwie, był inspiratorem lotnictwa harcerskiego, w 1958 – komendantem I Ogólnopolskiego Obozu Szybowcowego w Strzebielinie. Od 1967 należał do Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, był sekretarzem koła przy UW, a w 1980–1985 – członkiem ZW PTE. Był też założycielem, a w 1966–1987 prezesem gorzowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numi-

zmatycznego. Od 1957 należał do ZBoWiD, w 1962–1968 był sekretarzem koła nr 1, a od 1978 – przewodniczącym Komisji Historycznej Koła Miejskiego, od 1989 należy do Światowego Związku Żołnierzy AK, od 1993 – członek Komisji Historycznej Okręgu Wileńskiego AK. Był organizatorem i pierwszym prezesem oddziału Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej (1989-2001), posiadał największą w mieście kolekcję pamiątek wileńskich. Był autorem „Kroniki OR KO” (maszynopis) i „Relacji żołnierzy OR KO” (Wileński Przekaz, suplement, 11/1996), wydał książkę „Karta dziejów wileńskiej i nowogródzkiej Armii Krajowej. Miedniki – Kaługa – Lasy podmoskiewskie (TMWiZW–WOM, Gorzów 2001; WOM, Gorzów 2006, także w Internecie). Odznaczony m.in. Krzyżem Partyzanckim (1959), Medalem Zwycięstwa i Wolności (1959), odznaką grunwaldzką (1960), Krzyżem AK (1968), medalem „Za pobiędu” (1973), Złotym Krzyżem Zasługi (1974), odznaką „Za zasługi dla woj. gorzowskiego” (1976), odznaką „Zasłużonego działacza kultury” (1976), odznaką honorową m. Gorzowa (1978), medalem KEN (1978), medalem zasłużonego dla PTAiN (1977), medalem „Za zasługi dla obronności kraju” (1980), odznaką Syna Pułku (1981), Złotą Odznaką PTE, a także medalem 40-lecia PRL.

Włodzimierz JAGODZIŃSKI, konstruktor nadajników dla Radia Solidarność (* 5 II 1942 Sieradz – † 3 VI 2009 Gorzów), technik elektronik, w latach 1970–1984 mistrz automatyki w ZPJ „Silwana” w Gorzowie, konstruktor nadajników, którymi posługiwało się gorzowskie Radio Solidarność w latach 1983–1989. Wielokrotnie sztykowany przez SB. Inwigilowany przez SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania „Emisja” (1983). (oprac. D. A. Rymar)

Edmund JÓZWIAK, b. I sekretarz Komitetu Miasta i Powiatu i sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR, b. przewodniczący MRN, pionier miasta (* 22 IX 1922, † 10 VIII 2009, Gorzów), syn Antoniego. Był pracownikiem PKP, od 15 III do 30 IX 1945 na stacji Krzyż, następnie w Gorzowie, pracował na stacji Gorzów-Zamoście w Oddziale Ruchowo-Handlowym. Członek PPS od 2 VI 1948, następnie PZPR, od 1954 zatrudniony w aparacie politycznym KW PZPR, przed 1967 objął funkcję sekretarza ekonomicznego KMip PZPR, 29 V 1971 awansował na I sekretarza KMip PZPR, w VI 1975 został sekretarzem KW PZPR w Gorzowie, w 1971 brał udział w VI Zjeździe PZPR. Był radnym miejskim, od 1973 przewodniczącym MRN, odwołany 26 VI 1975 w związku z objęciem mandatu radnego WRN, gdzie już 18 VI 1975 objął funkcję wiceprzewodniczącego, od 1 XI 1982 na emeryturze. Odznaczony m. in. Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, odznaką „Za zasługi dla woj. gorzowskiego” i odznaką honorową m. Gorzowa.

Zdzisław (Wiktor) KARAŚKIEWICZ, pionier miasta, pierwszy kasjer ZM (* 29 III 1922, Otusz, pow. Nowy Tomyśl ob. Buk, † 10 IX 2009, Gorzów), syn Michała [Mieczysława] (1882–1955), nauczyciela i Elżbiety z Trzczańskich (1891–1969). Ukończył SP w Murowanej Goślinie, w 1935–1939 – Miejskie Koedukacyjne Gimnazjum Kupieckie w Poznaniu, w czasie okupacji pracował jako główny księgowy w zarządzie

miasta w Radziejowie Kujawskim, do Gorzowa przyjechał 20 IV 1945 z grupą operacyjną z Inowrocławia, 25 IV 1945 mianowany został urzędnikiem referatu personalnego ZM, od 5 V 1945 do 30 X 1946 był tymczasowym kierownikiem Kasy Miejskiej, z tej racji podpisywał bony pieniężne emitowane przez Zarząd Miejski, w VIII 1945 założył też biuro księgowo. Następnie był kierownikiem sekcji księgowej w Banku Rolnym, a od 1950 przez 2 lata dojeżdżał do pracy w BR w Zielonej Górze, następnie był głównym księgowym w „Stilonie” (1952–1953), w Zakładach Rybnych (1953–1962), w „Biowecie” (w 1962–1989) i „Transbudzie” (1990–1997). W 1956 został biegłym sądowym. Od 1958 członek PZPR, był skarbnikiem w POP, był też przewodniczącym Komitetu Osiedlowego Samorządu Mieszkańców [KOSM] nr 25 i przewodniczącym Komisji Rewizyjnej POD „Biowet”, ostatnio też członkiem zarządu Klubu Pioniera. Odznaczony m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi, odznaką „Za zasługi dla woj. gorzowskiego” (1977), medalem 40-lecia PRL (1984), odznaką honorową m. Gorzowa (1983). Autor wspomnień „Żyli mimo braku pieniędzy” (NRHA 2009 nr 16). Pochowany na cmentarzu komunalnym obok żony Wandy (1926–2009), którą przeżył o kilka miesięcy.

Witold KARPYZA, nauczyciel matematyki, działacz harcerski, podróżnik, rysownik i pamiętnikarz (* 10 IX 1913 [28 VIII 1913]¹, Zieniowce, pow. wołkowyski, 3 III 2009, Gorzów), syn Piotra († 1930) i Bronisławy z Roszczewskich (1890–1947), która spoczywa na cmentarzu świętokrzyskim. Absolwent Liceum Krzemienieckiego i WSP w Gdańsku, w 1930 wstąpił do Seminarium Nauczycielskiego w Swisłoczy, następnie w Grodnie, praktykę nauczycielską odbywał w szkole powszechnej III stopnia w Rosi, gdzie do 1940 mógł nauczać w języku polskim. W 1941, po wkroczeniu Niemców, wstąpił do AK, ukończył konspiracyjną podchorążówkę w stopniu kaprała i został komendantem placówki Roś, w 1944 awansowany na podporucznika, po wojnie – na kapitana. Od 8 X 1945 w Gorzowie, gdzie przybył z grupą przesiedleńców wołkowyskich, od 2 XI 1945 uczył rysunku w Miejskim Gimnazjum i Liceum, a w 1946 także w Niższym Seminarium Duchownym, w 1948–1949 był też korespondentem „Słowa Polskiego”, w 1951–1970 wykładał matematykę w Liceum Pedagogicznym, w 1954–1955 – także w Gimnazjum Handlowym, w 1952–1954 i 1967–1973 w obecnym Zespole Szkół Gastronomicznych, od 1973 na emeryturze, przez kilka lat pracował na pół etatu w Wojewódzkiej Bibliotece Pedagogicznej. Przed wojną ukończył kurs podharc mistrzowski w Górkach Wielkich na Śląsku Cieszyńskim, był pierwszym drużynowym DH w Rosi, z tej okazji w 1991 wyróżniony został tytułem honorowego członka Środowiskowego Szczepu Harcerskiego „Krzyża Więźniów Politycznych” im. M. Ogińskiego w Grodnie, w 1946 był referentem drużyn w KH ZHP w Gorzowie i zorganizował pierwszy gorzowski obóz harcerski w Bledzewie, od 1948 do rezygnacji w III 1949 był hufcowym (komendantem hufca), w 1956 należał do grona instruktorów harcerskich zaangażowanych w reaktywację ZHP, sygnował apel do KC PZPR o przywrócenie tradycji skautowych, 10 I 1957 wybrany na komendanta

1 Wg kalendarza juliańskiego, obowiązującego na terenie przedrewolucyjnej Rosji, mimo to sam Karpyza posługiwał się tą datą do końca życia, choć zgodnie z praktyką należało ją przeliczyć.

Hufca, odmówił przyjęcia funkcji, w Liceum Pedagogicznym prowadził 14. Harcerską Drużynę Turystyczną, znaną potocznie jako „Wędrująca Czternastka”, od 1969 – opiekował się drużyną im. Emilii Plater w Technikum Gastronomicznym, znaną jako „Kropelki”. W I 1948 organizował Towarzystwo Przyjaciół Miasta Gorzowa i został jego skarbnikiem, w 1948 zorganizował także PTTK i został jego prezesem, był współzałożycielem oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w 1970. W czasie licznych wędrówek po kraju uwieczniał piórkiem i aparatem fotograficznym nienajbardziej atrakcyjny krajobraz i zabytki architektury, był piewą ziemi wołkowyskiej, swoje 4-tomowe wspomnienia zdeponował w „Ossolineum”, na bieżąco pisał „Dzienniki”, relacje z wędrówek i wspomnienia wielokrotnie publikował na łamach lokalnej prasy, był współautorem książki „Kosin – miejsce pracy Michała Federowskiego” w „W kręgu twórczości Michała Federowskiego. W 100-lecie wydania I tomu „Ludu Białoruskiego” (Kraków 1998) wydał też zbiór gawęd harcerskich „Gawędy przy ognisku” (Międzychód 1989), a także książkę „Ziemia Wołkowyska” (2005), swe publikacje i rysunki zamieszał „Ziemi Gorzowskiej”, ostatnio w „Białostoczczyźnie” i „Gońcu Kresowym”. W 1944 został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, posiadał też Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi, Medal KEN, Krzyż AK, Złoty Harcerski Krzyż Zasługi, honorową odznakę m. Gorzowa. W 1992 został potrącony przez samochód, od tej pory unieruchomiony, od 2002 zajmował oddzielny pokój w Domu Pomocy Społecznej dla Przewlekłych Chorych. Spoczywa w „Zaułku Poetów” cmentarza komunalnego.

Alfred (Janusz) KIELAK, globtroter, współorganizator PTTK i Uniwersytetu Trzeciego Wieku, pionier miasta (* 6 X 1930, Pińsk, † 5 IX 2009, Gorzów), syn policjanta († VIII 1944), rozstrzelanego przez Niemców, rodzina w 1940 uciekła na tereny pod okupacją niemiecką, od 1945 w Gorzowie. Z zawodu energetyk, ukończył wieczorowo Technikum Energetyczne, 55 lat przepracował w gorzowskiej energetyce, był latarnikiem, zajmującym się gaszeniem ulicznych lamp, brał udział w elektryfikacji okolicznych wiosek, opracował też kilkadziesiąt wniosków racjonalizatorskich. Był jednym z najaktywniejszych działaczy PTTK w Gorzowie i jednym z jego prezesów, współtworzył Koło Zakładowe PTTK „Energetyk”, posiadał uprawnienia przewodnika nizinnego i górskiego, pilota wycieczek krajowych i zagranicznych, na długo przed 1989 zasłynął jako organizator wypraw trampingowych po krajach Europy, Afryki i Azji. Był także jednym z członków założycieli Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Gorzowie, w którym przez 17 lat prowadził sekcję turystyczną, ostatnio był sekretarzem zarządu UTW. Odznaczony m. in. Brązowym Krzyżem Zasługi, odznaką „Zasłużony dla energetyki”, dwukrotnie honorową odznaką m. Gorzowa, a także licznymi odznaczeniami turystycznymi. Pochowany na cmentarzu komunalnym.

Franciszek KLESSA, b. sekretarz Prezydium MRN (* 29 I 1921, † 10 I 2009, Gorzów). W 1938 rozpoczął pracę w Powiatowym Związku Samorządowym w Chodzieży, w 1950 został sekretarzem pierwszego Prezydium MRN w Gorzowie, w 1953 wykluczony z partii i usunięty ze wszystkich stanowisk w administracji, pracował następnie w „Biowiecie”, w 1956 zrehabilitowany i przywrócony do PZPR, od I 1957

był znowu sekretarzem PMRN, wybieranym ponownie w 1958, 1961 i 1965. Po 1975 awansował na dyrektora Biura WRN. Pochowany w grobie matki Teresy (1896–1972) na cmentarzu komunalnym.

Franciszek KŁOREK, dr filozofii, nauczyciel, wykładowca akademicki (* ok. 1924, † 18 VII 2009, Zielona Góra). W 1953–1970 uczył matematyki i astronomii w LO nr 19 [II LO], w 1961–1966 – także w Technikum Ekonomicznym, w 1963–1967 był też wicedyrektorem LO. 17 II 1970 obronił pracę doktorską na temat „Funkcji o uogólnionej wariacji”, napisaną na UAM pod kierunkiem prof. Władysława Orlicza, tego samego roku został pracownikiem Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Zielonej Górze, następnie wykładał na WSP. Opublikował m.in. „Wartość bezwzględna liczby rzeczywistej i jej zastosowanie” (ODN, Zielona Góra 1994), był też autorem podręczników gimnazjalnych „Wartość bezwzględna w różnych zadaniach matematycznych” (Zielona Góra, 1996) oraz „Matematyka – przewodnik po zadaniach maturalnych”.

Tadeusz KONDRACKI, ks. kanonik, kustosz sanktuarium w Rokitnie, Lubuszanin Roku 1998, b. proboszcz kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP w Gorzowie (* 17 XI 1940², Hartynkowo, Litwa, † 29 VIII 2009, Rokitno), syn Rajmunda, rolnika i Weroniki z d. Bobin, rodzice repatriowali się dopiero w 1957 i zamieszkali w Rudnie k. Nowej Soli. Uczył się w szkole rosyjskiej, maturę zdał w 1957 jeszcze w Werenowie na Litwie, w 1966 wstąpił do WSD we Wrocławiu, święcenia przyjął 27 V 1972 w Nowej Soli z rąk bpa Andrzeja Wronki. 12 VI 1972 mianowany wikariuszem parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Żarach, jednocześnie został diecezjalnym referentem ds. głuchoniemych i katechetą w szkole głuchoniemych w Żarach. 1 VII 1979 został przeniesiony do parafii p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Gorzowie, gdzie 26 IX 1984 objął funkcję proboszcza, jednocześnie 17 IX 1984 mianowany został wizytatorem nauki religii w dekanacie Gorzów-Katedra, a 8 IX 1987 – wicedziekanem. 7 VIII 1989 otrzymał nominację na proboszcza w Rokitnie, stając się kustoszem sanktuarium MB Cierpliwie Słuchającej (Rokitniańskiej), był też wicedziekanem dekanatu Pszczew, a 25 I 2003 został pierwszym dziekanem dekanatu Rokitno. 8 IV 1993 mianowany kanonikiem gremialnym kapituły kolegiackiej pw. św. Jadwigi Śląskiej w Zielonej Górze. Pochowany na cmentarzu przy bazylice w Rokitnie.

Stanisław KOZIŃSKI, płk WP w st. spoczynku, kombatanat (* ok. 1922, † 18 III 2009, Gorzów). Był żołnierzem AK ps. Drąg, po wojnie służył jako żołnierz zawodowy w IV Dywizji Zmechanizowanej. Pochowany z honorami wojskowymi na cmentarzu komunalnym (Wszystkie informacje z nekrologu prasowego).

2 Taka data występuje w „Schematyzmach diecezjalnych” z 1988 i 1995, w tym ostatnim wydawnictwie sprostowano pisownię miejsca urodzenia, była więc okazja do korekty daty. Tymczasem bp Paweł Socha w nekrologu opublikowanym na stronie internetowej Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej w Rokitnie [<http://rokitno.kuria.zg.pl/home.html>] podaje datę 27 XI 1940, w ślad za nim powtórzyły ją media informujące o śmierci i pogrzebie kustosza.

Edmund KUBIAK, płk dypl., b. dowódca brygady saperów, b. komendant WSzW (* 11 XII 1928, Guesnain, Nord, Francja, † 8 VII 2009, Gorzów), syn górnika-emigranta, który po wojnie repatriował się na Dolny Śląsk. Pracował z ojcem w KWK „Julia” (później „Thorez”) w Wałbrzychu, w 1949 został powołany do odbycia zasadniczej służby wojskowej w 1. pułku pontonowym w Brzegu, skąd skierowano go do Oficerskiej Szkoły Inżynierii we Wrocławiu, którą ukończył z I kategorią. Po promocji został dowódcą plutonu i kompanii w 36. batalionie sap. w 2. Korpusie Pancernym w Głogowie, następnie przeniesiony do Nysy, gdzie w 18. batalionie sap. 2 Dywizji Zmechanizowanej doszedł do stanowiska dowódcy. Po ukończeniu z I lokatą studiów na ASG została szefem sztabu 1. Brzeskiej Brygady Saperów, którą następnie dowodził od 21 X 1972 do 28 XI 1973, następnie został dowódcą 4. Łużyckiej Brygady Saperów w Gorzowie, od VII 1975 do 1983 był szefem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego, na tej funkcji w 1980 został pełnomocnikiem KOK na woj. gorzowskim, czyli komisarzem wojskowym województwa. Od 1983 był szefem sztabu – zast. komendanta głównego OHP, w 1990 przeniesiony do rezerwy. Odznaczony m.in. Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim OOP, Srebrnym Krzyżem Zasługi, medalami „Zasłużonemu Saperowi WP”, „Za zasługi w zwalczaniu powodzi”, „Za rozminowywanie kraju”. Pochowany z ceremoniałem wojskowym na cmentarzu komunalnym.

Piotr ŁAZOWSKI, działacz społeczny, pionier Gorzowa, b. radny (* 26 VI 1922, Jartypany, woj. warszawskie, † 18 III 2009, Gorzów), najmłodszy syn Władysława i Eleonory, brat i szwagier Romana (1913–2004), znanego przed laty animatora kultury. Okupację spędził w Żyrardowie, pracował też jako ślusarz w Warszawie, z łapanki trafił na 10 tygodni do obozu w Małoszycach k. Łowicza, później ukrywał się, 1 VIII 1944, tuż przed wybuchem powstania, opuścił Warszawę. Od 21 VI 1945 razem z bratem w Gorzowie, przez 3 miesiące był milicjantem, następnie trafił do wojska, w 1946 zwolniony ze względu na stan zdrowia, do 1982 pracował w GZPML [„Gomad”], przez wiele lat był tam przewodniczącym rady zakładowej. W mieście znany był z działalności społecznej w samorządzie mieszkańców. Jako przewodniczący Komitetu Osiedlowego Samorządu Mieszkańców [KOSM] nr 4 zorganizował w „Samotniaku” przy ul. Cichońskiego 5 pierwszy dom dziennego pobytu dla osób samotnych, w 1983–1990 przewodniczył KOSM nr 1 (9) przy ul. Mieszka I, gdzie stworzył m. in. klub „Pogodna Jesień”, w 1978 został po raz pierwszy radnym MRN, był także m. in. ławnikiem sądowym, członkiem kolegium ds. wykroczeń, należał do TPD, ZBoWiD-u. Odznaczony m. in. Krzyżem Kawalerskim (1981) i Oficerskim OOP, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Rodła, medalem „Za zasługi dla województwa gorzowskiego”, jako przewodniczący KOSM nr 9 otrzymał w 1985 nagrodę „Ziemi Gorzowskiej”. Żona Barbara Bocheńska (* 1921), córka powstańca wielkopolskiego, była siostrą przyrodnią Franciszki Maciejewskiej (1916–1978), narzeczonej brata, wspólny ślub odbył się 31 VII 1945 w kościele św. Krzyża i był jedną z pierwszych polskich uroczystości kościelnych w mieście. Pochowany na cmentarzu komunalnym.

Adam MAŁODOBRY, kolejarz, działacz NSZZ „S” na PKP w Gorzowie, internowany, (* 7 XII 1940 Przecieszyn – † 1 VI 2009 Barlinek). Absolwent Zasadniczej Szkoły Górniczej w Brzeszczach (1958?), później pracownik kopalni w Brzeszczach. Od 1963 pracownik PKP, zatrudniony w oddziale PKP Gorzów na stanowisku odprawiającego pociągi, w 1981 roku przewodniczący Komisji Zakładowej „S” w PKP okręgu gorzowskiego i członek Zarządu Regionalnego NSZZ „S”. Mieszkaniec Barlinka, internowany 13 XII 1981 – 30 III 1982 w Wawrowie, a następnie w Głogowie. Aresztowany 9 X 1985 i oskarżony z art. 282a par. 1 kk i art. 45 prawa prasowego (kolportaż nielegalnych wydawnictw), przebywał w areszcie w Choszczynie i Gorzowie, zwolniony 31 XII 1985. Sądzony 27 II 1986 przed Sądem Rejonowym w Myśliborzu i uniewinniony. Sąd przyjął argumentację obrony, że polskie prawo nie zabrania przechowywania „bibuły”, zaś dowodów na jej kolportaż przez Małodobrego nie znaleziono. Następnie 17 VI 1986 przed Sądem Wojewódzkim w Gorzowie odbyła się rozprawa wytoczona przez niego przeciwko skarbowi państwa – Prokuraturze Rejonowej za niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Sąd zasądził na rzecz Małodobrego 60 tys. zł za utracone dochody w czasie bezpodstawnego aresztowania. Inwigilowany przez Wydz. V (a wcześniej przez II lub III) SB w ramach kwestionariusza ewidencyjnego „Handlowiec” (16 VIII 1982 – 12 XI 1984). Wg niekompletnych akt b. SB 3 I 1986 zarejestrowany przez Wydz. V SB jako tajny współpracownik ps. „Kuba”, pozyskany na zasadzie „współodpowiedzialności za ład i porządek”, wyeliminowany z powodu złego stanu zdrowia 4 IX 1987. W roku 2008 A. Małodobry zgłosił do IPN zawiadomienie o sfałszowaniu przez funkcjonariuszy SB dokumentacji polegającym na dokonaniu przez nich fikcyjnej jego rejestracji jako tajnego współpracownika. Prokuratura jednak umorzyła tę sprawę pomimo iż przesłuchani oficerowie SB zaprzeczyli aby takiej rejestracji A. Małodobrego dokonali, zaś akta (teczka personalna) tajnego współpracownika została zniszczona w roku 1990. Zapisy ewidencyjne dot. A. Małodobrego są bardzo skąpe, np. nie wiadomo kto dokonał jego rejestracji. Z zapisów wynika także, iż była tylko teczka personalna TW „Kuba”, natomiast nic nie wiadomo o teczce pracy agenta, w której gromadzono donosy. (oprac. D. A. Rymar).

Andrzej MOGIŁA, b. lekkoatleta (* 19 II 1943, † 21 I 2009, Gorzów); w l. 1950/60 trenował skok w dal i był jednym z czołowych lekkoatletów KS „Warta”. Na Mistrzostwach Polski w 1957 w Warszawie wynikiem 5,48 m został mistrz i rekordzistą kraju w kat. dzieci. Urna z prochami spoczęła na cmentarzu komunalnym.

Piotr OGRADOWIAK, ks., wikary w parafii Chrystusa Króla (* 12 II 1982, Koźuchów, † 23 XI 2009, Gorzów); absolwent WSD w Paradyżu, wyśw. 31 V 2008, katecheta w SP 4 i Zespole Szkół Ogrodniczych. W ostatnich dniach życia znalazł się w zainteresowaniu całego kraju jako 10. ofiara świńskiej grypy w Polsce.

Kazimierz PIASKOWSKI, b. piłkarz (* 1 I 1941, † 19 V 2009), syn Franciszka, rzeźnika i pioniera miasta, którego pięciu synów stanowiło w l. 50/60. trzon drużyny piłkarskiej KKS „Warta”.

Stanisława PLATTA, z d. **Matłęgiewicz**, nauczycielka, pionierka miasta (* 15 I 1923, Wilno, † 3 II 2009, Gorzów), córka Tomasza, oficera WP, w IV 1940 wraz z matką i 6 rodzeństwa zesłana do Kazachstanu, przebywała w sowchozie Maikain k. Pawłodaru, w Kazachstanie. Ukończyła kurs pielęgniarek, a po wojnie – SN w Szczecinie, następnie studiowała na WSP w Opolu i Poznaniu. Od 15 III 1946 w Gorzowie, krótko pracowała w szpitalu miejskim jako pielęgniarka, od 2 IV 1946 do 31 IX 1949 – w domu dziecka przy Borowskiego 37, później pracowała w różnych szkołach, ucząc j. polskiego, na przełomie l. 50./60. – w SP 9, przez 3 lata miała kierować szkołą dla pracujących przy ul. Dąbrowskiego, od 20 VIII 1978 – na emeryturze, w 1986–1988 była wychowawczynią klasy eksternistycznej w VII LO. Była członkiem Związku Patriotów Polskich, od 1959 – w PZPR, była instruktorem harcerskim, działaczem PCK, LOP, TPPR. Laureatka nagrody Ministra Oświaty I st., odznaczona m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, odznaką honorową m. Gorzowa (2006). Spoczywa w alei zasłużonych cmentarza komunalnego.

Janusz POPŁAWSKI, działacz sportowy i kresowy (* ok. 1938, † 21 XI 2009, Gorzów). Pochodził z Wilna, od dzieciństwa w Gorzowie. Był jednym ze szkoleniowców sekcji lekkoatletycznej w KS „Warta”, od ok. 1972 stał na czele Miejskiego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki, a w 1975 zorganizował Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego. Był też działaczem kresowym, od 2001 stał na czele Towarzystwa Przyjaciół Wilna i Ziemi Wileńskiej. Opublikował przewodnik „Gorzów Wielkopolski i okolice” (WOIT Zielona Góra, 1973) ze zdjęciami Zenona Kmiecika. Odznaczony m.in. srebrną odznaką „Zasłużony działacz kultury fizycznej”.

(Klemens) Mieczysław WIERCHOWICZ, b. wojskowy, pionier miasta (* 25 V 1922, Hermanowicze, † 7 XII 2009, Gorzów), syn Franciszka (1881–1968) i Anny (1892–1990), brat Kazimierza (1936–1998), nauczyciela, pioniera gorzowskiego tenisa, ojciec Jerzego, adwokata i b. posła. Do Gorzowa trafił po raz pierwszy w II 1945 w szeregach II Armii WP, po demobilizacji w 1951 trafił do Powszechnej Organizacji Służba Polsce, w 1953–1955 pracował w zakładach mleczarskich, w 1955–1970 – był prezesem SI „Sizel”, w 1970–1986 pracował w spółdzielni „Akord”. Był też członkiem prezydium Wojewódzkiej Rady Spółdzielczości Pracy, prezesem ZM LOK, działaczem KS „Start-Admira”. Odznaczony m. in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym, Srebrnym i Brązowym Krzyżem Zasługi, medalami „Za Berlin”, „Za Warszawę”, „Za Odrę i Nysę”, „Za pobiędu nad Niemcami”, odznakami „Za zasługi w rozwoju woj. zielonogórskiego”, „Za zasługi w dla woj. gorzowskiego”, odznaka honorową m. Gorzowa.

Jan [Janusz] ZBOROWSKI, tenisista (* 21 VIII 1946, † 23 VI 2009, Gorzów), syn Edmunda i Wiktorii. W l. 80. czołowy zawodnik sekcji tenisowej ZKS „Stilon”, 13-krotny mistrz okręgu. W ostatnich latach startował z powodzeniem w turniejach im. Jana Lisowskiego. Urna z prochami pochowana na cmentarzu komunalnym.

Stanisława ZDANOWICZ, nauczycielka, uczestniczka TON, pionierka miasta (* 21 X 1911, Wołkowysk, † 9 X 2009, Gorzów), w czasie I wojny przebywała z rodzicami w Homlu i Brańsku, od ok. 1920 ponownie w Wołkowysku. Ukończyła Gimnazjum Humanistyczne im. Stefana Batorego w Wołkowysku (1933) i studia historyczne na USB w Wilnie (1939), w 1938–1939 pracowała w Instytucie Nauk Wschodnich, w czasie okupacji prowadziła tajne komplety w Wołkowysku, od maja 1946 w Gorzowie, gdzie podjęła pracę w Gimnazjum Handlowym, ucząc do 1988 historii w Zespole Szkół Ekonomicznych, od 1972 – jako emerytka. Odznaczona Krzyżem Kawalerskim OOP, Medalem KEN, Złotą Odznaką ZNP za Tajne Nauczanie. W 2009 pozostawała jedną z czterech żyjących w województwie nauczycielek tajnego nauczania, jedną w Gorzowie, ale ze względu na stan zdrowia nie wzięła już udziału w obchodach 70-lecia TON we wrześniu 2009.

Józefat ZYWERT, nauczyciel geografii, b. prodziekan AWF (* 1930, † 28 X 2009, Gorzów). W 1954–1957 uczył w Liceum Pedagogicznym w Sulechowie, następnie w Gorzowie, wykładał m.in. geografii na SN, w 1974–1976 uczył angielskiego w II LO, w 1984–1990 był prodziekanem AWF ds. studenckich. W l. 60. i 70. opublikował w prasie branżowej cykl artykułów poświęconych Cyganom lubuskim i gorzowskim, wydał też „Słownik turystyczno-krajoznawczy” (GTN, Gorzów, 1983).

Opr. Jerzy Zysnarski